

BUYSSE, Cyriel, proza- en toneelschrijver, essayist (Nevele 20 september 1859 - Afsnee 25 juli 1932). Atheneum Gent. Trouwde in 1896 met een Nederlandse, Nelly Dyserinck. Woonde een aantal jaren in Den Haag, maar het heimwee naar Vlaanderen werd te groot en hij keerde terug naar Afsnee en Deurle, die hem altijd waren blijven inspireren. Ontmoedigd over de miskenning die hij in Vlaanderen had ondervonden, schreef hij in De Amsterdammer van 17 januari 1897 over Flamingantisme en Flaminganten. Hij verweet de flaminganten dat ze zonder overtuiging handelden en hun flamingantisme „als een politieken hefboom” gebruikten.

Hij noemde het Vlaams „een arme, kleine taal, en een schrijver van talent kan het maar diep betreuren dat hij over geen beter voertuig van gedachteverspreiding beschikt.” Later, o.m. in 1909, bekende hij dat hij zich te kras had uitgelaten en dat hij „de toenmalige leidsmannen” der V.B. „met de zaak zelve verwarde”. Intussen was de reactie in Vlaanderen heftig geweest en toen, naar aanleiding van de bespreking van de Gelijksheidswet, Frans-talige senatoren aan de hand van zijn artikel de waarde van onze taal in twijfel trokken, nam August Vermeylen hem op de korrel. Daarna sprak Buysse zich duidelijk uit voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit en stelde hij met genoeg vast dat het Nederlands in Vlaanderen zo actief werd verbreid. Ook roemde hij de verwezenlijkin-

gen van de Gentse socialisten. Uleken is de roman van de opstand tegen al wat Vlaanderens ontwikkeling in de weg bleef staan. Hij eindigt openbarend: „Boven op de stuurstang van de „piedesiekkel” van Allewies stond het leeuwenvlaggetje licht te wapperen...” In 1915 zat hij in de redactie van De Vlaamsche Stem. Hij was echter medeondertekenaar van het manifest dat op 21 juli werd gepubliceerd en waarin o.m. bevestigd werd dat de V.B. geen afbreuk wilde doen aan de staatkundige eenheid van België; op 17 augustus 1915 verliet hij de redactie.

In 1930 werd Buysse lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, nadat men hem voordien al tijdens grootse plechtigheden in Antwerpen en Brussel hulde had gebracht.

Zijn gehele werk wordt door velen beschouwd als een getuigenis van de opstand der Vlamingen tegen elke onderdrukking. Van het eerste totaal pessimistisch realisme evolueerde Buysse geleidelijk naar een meer bezonnen analyse van de oorzaken die zijn romanbevolking in een dergelijke primitieve toestand hadden gebracht en gelaten. De grauwe noodlotsgedachte maakte langzamerhand plaats voor levensaanvaarding en zelfs voor een gematigde hoop op een toekomst waarin meer begrip en eerbied voor onderlinge onafhankelijkheid mogelijk zouden zijn. Een dergelijke houding kwam het meest overeen met de cultus die Buysse in heel zijn werk met het leven bedreef.

WERKEN: *Het socialisme en de Vlaamsche landlieden*, in *De Gids*, I (1895, p. 204-216); - *Flamingantisme en flaminganten*, in *De Amsterdammer* (17 januari 1897); - *Les lettres flamandes*, in *La Revue encyclopédique* (24 juli 1897, p. 611-613) - *Flamands et hollandais devant les langues étrangères*, in *Bullet'n de l'association flamande pour la vulgarisation de la langue française* (25 augustus 1900); - 'n *Leeuw van Vlaanderen* (1900); - *Het gezin van Paemel* (1903); - *Belgische intellectuele toestanden* (onder pseudoniem Prosper van Hove), in *Groot Nederland* (1903, p. 348-362); - *Een brief*, in *Vlaamsche Gazet van Brussel* (3 maart 1909); - *Vredesdagboek*, in *Groot Nederland* (1920, p. 69-90); - *Korte beschouwingen over een warme zaak*, in *Groot Nederland* (1922, p. 220-224); - *Uleken* (1926).

LITERATUUR: A. Vermeylen, *Verzamelde Opstellen*, I (1904, p. 115-124: *Onze taal vóór den Senaat en vóór Buysse*); - A. Mussche, *Cyriel Buysse* (1929); - H. van Puymbrouck, *Cyriel Buysse en zijn land* (1929); - A. van Elslander, *Cyriel Buysse. Uit zijn leven en zijn werk* (1960-'61); - M. Galle, *Cyriel Buysse* (1966); - M. Galle, *De verhouding van Cyriel Buysse tot de Vlaamse Beweging en „Van Nu en Straks” - Een nieuw document*, in *Handelingen van de Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis*, jg. 20 (1966, p. 173-181); - P.H.S. van Vreckem, *De invloed van het Franse naturalisme in het werk van Cyriel Buysse* (1963).

MARC GALLE